

TỪ TÁC PHẨM **NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG, QUÉT SẠCH CHỦ NGHĨA CÁ NHÂN, NGHĨ VỀ ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG HỒ CHÍ MINH**

NGUYỄN THỊ THU HẰNG

Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh, tại Phủ Chủ tịch

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh người cán bộ, đảng viên phải gắn gũi Nhân dân để được dân phục, dân yêu, phải đặt dân lên trên hết, trước hết... (Ảnh: Internet)

Từ tác phẩm **Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân...**

Tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* là sự phát triển nhất quán trong mạch tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức cách mạng, có nội dung thiết thực, thâm thúy, sâu sắc, văn phong gần gũi, dễ hiểu. “Hồ Chủ tịch không ôm đồm giấy má, sổ tay, bút viết, Người biết nên nói những gì...

Tóm tắt: Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân là tác phẩm cuối cùng Chủ tịch Hồ Chí Minh viết riêng về đạo đức cách mạng. Tác phẩm đăng trên báo *Nhân dân*, số 5409, ngày 03/2/1969, nhân kỷ niệm lần thứ 39 ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam. Với dung lượng không dài nhưng tác phẩm chứa đựng tư tưởng lớn về một vấn đề Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm, trăn trở, cũng là vấn đề quan trọng hàng đầu trong điều kiện Đảng cầm quyền, đó là yêu cầu về phẩm chất đạo đức cách mạng đối với mỗi cán bộ, đảng viên.

Từ khóa: Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân; đạo đức cách mạng Hồ Chí Minh

Người không bận tâm vào những chi tiết nhỏ mà nhớ những điều thực chất”¹.

Mở đầu tác phẩm, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu lên những thắng lợi to lớn mà Nhân dân ta đã giành được dưới sự lãnh đạo của Đảng trong suốt 39 năm kể từ khi thành lập: “Trải qua 39 năm đấu tranh oanh liệt, làm Cách mạng Tháng Tám thành công, kháng chiến lần thứ nhất thắng lợi và ngày nay vừa chiến đấu chống Mỹ, cứu nước, vừa xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, nhân dân ta tin tưởng rằng: Đảng ta lãnh đạo rất sáng suốt, đã đưa dân tộc ta tiến lên không ngừng từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Trong lịch sử đấu tranh của Đảng và trong mọi hoạt động hằng ngày, nhất là trên mặt trận chiến đấu và sản xuất, rất nhiều cán bộ, đảng viên ta tỏ ra anh dũng, gương mẫu, gian khổ đi trước, hưởng thụ đi sau và đã làm nên những thành tích rất vẻ vang.

Đảng ta đã đào tạo một thế hệ thanh niên cách mạng, gái cũng như trai, rất hăng hái dũng cảm trong mọi công tác.

Đó là những bông hoa tươi thắm của chủ nghĩa anh hùng cách mạng. Nhân dân ta và Đảng ta rất tự hào có những người con xứng đáng như thế².

Tiếp đó, Người nghiêm khắc phê phán những biểu hiện thoái hóa, biến chất của một số cán bộ, đảng viên: "Họ mang nặng *chủ nghĩa cá nhân*, việc gì cũng nghĩ tới lợi ích riêng của mình trước hết. Họ không lo "mình vì mọi người" mà chỉ muốn "mọi người vì mình".

Do *cá nhân chủ nghĩa* mà ngại gian khổ, khó khăn, sa vào tham ô, hủ hóa, lãng phí, xa hoa. Họ tham danh trục lợi, thích địa vị quyền hành. Họ tự cao tự đại, coi thường tập thể, xem khinh quần chúng, độc đoán chuyên quyền. Họ xa rời quần chúng, xa rời thực tế, mắc bệnh quan liêu, mệnh lệnh. Họ không có tinh thần cố gắng vươn lên, không chịu học tập tiến bộ³.

Phần cuối, Chủ tịch Hồ Chí Minh đề ra phương hướng cụ thể để cán bộ, đảng viên sửa chữa, khắc phục những thiếu sót, làm cho Đảng luôn xứng đáng với vai trò lãnh đạo: "Phải thực hành phê bình và tự phê bình nghiêm chỉnh trong Đảng. Phải hoan nghênh và khuyến khích quần chúng thật thà phê bình cán bộ, đảng viên. Chế độ sinh hoạt chi bộ phải nghiêm túc. Kỷ luật của Đảng phải nghiêm minh. Công tác kiểm tra của Đảng phải chặt chẽ. Mỗi cán bộ, đảng viên phải đặt lợi ích của cách mạng, của Đảng, của nhân dân lên trên hết, trước hết. Phải kiên quyết *quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng*, bồi dưỡng tư tưởng tập thể, tinh thần đoàn kết, tính tổ chức và kỷ luật"⁴...

Có thể khẳng định, đạo đức cách mạng là bộ phận hợp thành quan trọng của tư tưởng Hồ Chí Minh. Trong đó, Bác đặc biệt quan tâm đến vấn đề giáo dục cán bộ, đảng viên. Từ những ngày nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa non trẻ đang đứng trước rất nhiều thử thách, khi Bí thư Thành ủy Hà Nội Hoàng Tùng hỏi Bác: "Thưa Cụ, giặc Tàu, giặc Pháp làm le cướp nước ta, Cụ sợ giặc nào hơn?", Bác trả lời: "Bác sợ nhất các chú...". Câu nói đó thể hiện niềm trân trọng của Bác về công tác tổ chức, lễ lới làm việc, cũng như những khuyết điểm, sai lầm của đội ngũ cán bộ, đảng viên. Bởi hơn ai hết, Bác hiểu

rằng: "Làm cách mạng để cải tạo xã hội cũ thành xã hội mới là một sự nghiệp rất vẻ vang, nhưng nó cũng là một nhiệm vụ rất nặng nề, một cuộc đấu tranh rất phức tạp, rất lâu dài, gian khổ. Sức có mạnh mới gánh được nặng và đi được xa. Người cách mạng phải có đạo đức cách mạng làm nền tảng mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang"⁵. Đạo đức cách mạng phải được thể hiện qua hành động, được rèn luyện và thử thách qua thực tiễn đấu tranh, công tác. "Năng lực và công việc của mỗi người khác nhau, người làm việc to, người làm việc nhỏ nhưng ai giữ được đạo đức cách mạng đều là người cao thượng"⁶. Đó là chí khí cách mạng kiên cường, tinh thần độc lập tự chủ, lòng nhân đạo và yêu mến nhân dân tha thiết; cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư, tác phong khiêm tốn, giản dị. Đó là những phẩm chất cao đẹp, hoàn toàn đối lập với chủ nghĩa cá nhân ích kỷ, tàn nhẫn vẫn tồn tại trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên.

...Nghĩ về đạo đức cách mạng Hồ Chí Minh

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đề cao đạo đức cách mạng và là biểu tượng mẫu mực về đạo đức cách mạng. Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh không tách rời tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Sự vĩ đại trong đạo đức cách mạng Hồ Chí Minh là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa tư tưởng với thực hành nêu gương. Người luôn khuyên răn và nhắc nhở cán bộ, đảng viên thực hiện đạo đức cách mạng trong công tác cũng như trong cuộc sống thường ngày.

Trước hết, người cán bộ, đảng viên tuyệt đối không được làm quan cách mạng, phải gần gũi nhân dân để được dân phục, dân yêu

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: "Chế độ của ta là chế độ dân chủ. Nhân dân là chủ. Chính phủ là đầy tớ của nhân dân. Nhân dân có quyền đôn đốc và phê bình Chính phủ. Chính phủ thì việc to việc nhỏ đều nhằm mục đích phục vụ lợi ích của nhân dân"⁷, tuyệt đối không được làm quan cách mạng. Người nghiêm khắc phê bình hiện tượng người trước đây làm cách mạng thì dựa vào dân, được dân che chở, bảo vệ để hoạt động; đến khi giành được chính quyền, có chức, có quyền lại xa rời dân, quan liêu, mệnh lệnh, hách dịch. Trong sổ tiếp khách lưu tại Bảo tàng Cách mạng Việt Nam và sổ ghi chép của Văn

phòng Chủ tịch từ ngày 06/9/1945 đến ngày 06/12/1946 có ghi lại, Bác đã tiếp hàng trăm đoàn khách. Có buổi, Bác bận tiếp khách, quá bữa muộn mới xuống nhà ăn, anh em cán bộ đề nghị Bác giảm bớt những cuộc gặp không cần thiết, nhưng Bác nói: Chính quyền ta mới thành lập, đồng bào, cán bộ còn nhiều điều muốn biết, cần hỏi. Đây cũng là dịp để nói rõ chủ trương, chính sách của Chính phủ, của đoàn thể cho mọi người. Ta không nên để đồng bào cảm thấy gặp những người trong Chính phủ bây giờ cũng khó khăn như đến cửa quan ngày trước. Khi đến thăm trường cán bộ miền Nam, Bác hỏi: "Bác đố các chú: ai to nhất nước Việt Nam?", "Thưa Bác: Bác ạ, Bác ạ!", tất cả đồng thanh trả lời. Bác bảo: "Các chú ngồi xuống, các chú phong kiến quá. Bác đọc cho các chú nghe nhé: Việt Nam dân chủ cộng hòa. Ai là chủ đây, các chú? À, dân chủ, vậy là dân làm chủ, còn Bác cháu ta chỉ là công bộc của nhân dân mà thôi". Nhân mạnh thêm về tầm quan trọng của việc dựa vào dân, Bác nhắc cây gậy đang chống khỏi mặt đất và hỏi đồng chí Hà Văn Tấn, công nhân hóa xa Quảng Ngãi: "Chú có đứng được thế này không?... Không được thì phải dựa vào dân. Còn ngược lại, chúng ta sẽ không làm cách mạng được đâu. Muốn dân ủng hộ, phải làm cho dân tin, dân phục, dân yêu"⁸. Mỗi lần gặp cán bộ ở cơ sở về Trung ương, Bác đều dặn dò lúc về ngang qua các tỉnh, gặp anh em cho Bác gửi lời thăm và Bác khuyên không nên làm quan cách mạng.

Đối với những "quan cách mạng", hưởng thụ trên xương máu của chiến sĩ và nhân dân, Chủ tịch Hồ Chí Minh tuyệt đối không nương nhe, bao che. Tháng 3/1947, Người ký sắc lệnh cử Trần Dụ Châu giữ chức Cục trưởng Cục Quân nhu, nhưng khi toàn quân, toàn dân đang dồn hết sức người, sức của cho kháng chiến chống Pháp thì Người lại nhận được lá thư tố cáo Trần Dụ Châu gây nhiều dư luận bất bình trong anh em quân đội, ăn cắp công quỹ, cứ mỗi cái mìn cấp cho bộ đội Châu ăn bớt 2 tấc vải xô, nên cứ ngồi lên là đầu chạm đỉnh mìn. Còn áo trấn thủ, Châu ăn cắp bông lót rồi độn bao tải vào, nhiều người biết đấy nhưng không dám ho he. Khi trao bức thư cho Thiếu tướng Trần Tử Bình - Phó Bí thư Quân ủy Trung ương, Phó Tổng Thanh tra Quân đội chỉ đạo điều tra làm rõ vụ việc để xử lý, Bác nói: "Bác đã đọc kỹ lá thư và rất đau lòng". Trần Dụ Châu sau khi bị Tòa án binh tối cao tuyên án tử hình về tội biến thủ công quỹ, nhận hối lộ, phá hoại công

cuộc kháng chiến đã gửi đơn lên Hồ Chủ tịch xin tha tội chết. Ngày làm việc với đồng chí Trần Đăng Ninh - Tổng Cục trưởng Tổng cục Cung cấp, xét lá đơn của tử tù, Bác chỉ cho đồng chí Ninh một cây xoan đang héo lá, úa ngọn và hỏi lý do tại sao cây xoan sắp chết?

- Dạ, thưa Bác vì thân cây đã bị sâu đục một lỗ rất to, chảy hết nhựa.

- Thế theo chú muốn cứu cây ta phải làm gì?

- Dạ, thưa Bác phải bắt, giết hết những con sâu đó đi.

Bác gật đầu đồng tình và nói: với loài sâu mọt đục khoét nhân dân cũng thế, nếu phải giết đi một con sâu mà cứu được cả rừng cây thì việc đó là cần thiết, hơn nữa còn là một việc làm nhân đạo. Sau khi suy nghĩ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dứt khoát bác đơn xin tha tội chết, vì "một cái ung nhọt, dầu có đau cũng phải cắt bỏ, không để nó lây lan, nguy hiểm"⁹.

Thứ hai, người cán bộ, đảng viên phải thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư, đặt lợi ích của Đảng, của Nhân dân lên trên hết, trước hết

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, cần, kiệm, liêm, chính là phẩm chất quan trọng, trung tâm của đạo đức cách mạng. Có rèn luyện được cần, kiệm, liêm, chính thì mới chí công vô tư, ham làm những việc ích nước lợi dân, không ham địa vị, không màng công danh, vinh hoa, phú quý. Người chí công vô tư thì lòng dạ thanh thoi, đầu óc tinh táo, sáng suốt, nếu cao được chú nghĩa tập thể, trừ bỏ được chủ nghĩa cá nhân - một căn bệnh nguy hiểm dẫn đến nhiều sai lầm. "Một dân tộc, một Đảng và mỗi con người, ngày hôm qua là vĩ đại, có sức hấp dẫn lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi, nếu lòng dạ không trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân"¹⁰. Người cho rằng ai cũng có thể trở thành người tốt, miễn là chịu khó vượt qua những cơn đau đớn để cho cái tốt thắng cái xấu, cái đúng thắng cái sai ngay trong ruột gan mình. Mười lần thắng thì kẻ xấu thành anh hùng, ngàn lần thắng thì kẻ lạc đường biến thành lãnh đạo¹¹. Có lần Bác hỏi đồng chí Song Tùng: "Chú có biết trong cuộc đời việc gì khó nhất không? Thưa Bác, cháu nghĩ rằng đấu tranh giữa cái chết vinh quang hay sống nhục nhã là khó nhất". Bác gật đầu: "Đó là cái khó thứ

hai. Đấu tranh với bản thân “biết dùng ở mức chí thiện” mới là khó nhất¹². Con người ta ai cũng có ham muốn, nhưng phải hướng ham muốn vào việc phấn đấu thực hiện mục tiêu, lý tưởng của cách mạng. Bác yêu cầu mọi cán bộ, đảng viên phải thường xuyên rèn luyện để tư tưởng về đạo đức cách mạng cao đẹp trở thành những thói quen trong cuộc sống của mỗi người.

Thứ ba, người cán bộ, đảng viên phải nghiêm túc tự phê bình và phê bình để tiến bộ hơn nữa

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhắc nhở cán bộ, đảng viên phải nêu cao tinh thần tự phê bình và phê bình “như rửa mặt mỗi ngày” để không ngừng tiến bộ, chú trọng phê bình mình trước, phê bình người sau, phê bình mình là chính, phê bình người là phụ. Tự phê bình và phê bình để thống nhất tư tưởng, tư tưởng có thống nhất, hành động mới thống nhất, tư tưởng và hành động có thống nhất mới đánh thắng được giặc.

Sau chiến dịch Hoàng Hoa Thám - một trong những cuộc tiến công lớn của quân đội ta trong Đông Xuân 1950-1951 không đạt được kết quả như mong đợi, Quân ủy Trung ương đã tổ chức hội nghị kiểm điểm, đánh giá, rút kinh nghiệm, đặc biệt phê phán hiện tượng “đánh thắng tranh công, khi thua đổ lỗi”. Tại hội nghị, Bác khen: “Các chú đã nêu cao tinh thần phê bình và tự phê bình”, và yêu cầu: “Các chú tự phê bình và phê bình một cách thành thực hơn nữa để hội nghị có kết quả nhiều”. Bác nhắc nhở: “Các chú ai cũng có cái khăn mặt. Có chú có thêm miếng xà phòng. Khăn mặt và xà phòng dùng để tắm rửa cho sạch. Về tinh thần và tư tưởng, cũng cần phải có khăn mặt và xà phòng để rửa cho sạch, nghĩa là phê bình và tự phê bình. Trước ta nói phê bình và tự phê bình, bây giờ phải nói tự phê bình và phê bình. Nói như thế là chú trọng phê bình mình trước, phê bình người sau, phê bình mình là chính, phê bình người là phụ. Có đề cao tự phê bình và triệt để tự phê bình mới tẩy rửa được tinh thần và tư tưởng cho thật sạch... Ngày mai các chú họp phải tự phê bình thật nghiêm khắc về các khuyết điểm, rồi ra sức sửa chữa cho bằng được... Tự phê bình là cần, nhưng tự phê bình phải tăng cường đoàn kết, rút ra được bài học kinh nghiệm, xây dựng được lòng tin vào chiến dịch sau¹³. Thấm nhuần lời dạy nghiêm khắc, ân cần của Bác, đồng chí Lê Trọng Tấn khẳng định: “Suốt đời tôi,

sau mỗi việc làm, mỗi trận đánh, tôi lại ngẫm nghĩ điều Bác dạy, thường xuyên tự phê bình như rửa mặt hàng ngày để luôn tiến bộ¹⁴.”

Có thể khẳng định, sự nghiệp cách mạng và đời sống thường nhật của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một tấm gương đạo đức sáng ngời. Cuộc đời Người là sự nhất quán trọn vẹn từ việc nhỏ đến việc lớn, từ việc riêng đến sự nghiệp chung, tất cả đều hướng tới đạo đức cách mạng, vì sự phát triển con người và nhân loại tiến bộ. Đối với thế giới, Người là một trong những nhân vật lỗi lạc của thế kỷ XX. Đối với dân tộc, Người là vị lãnh tụ kính yêu với đời sống vô cùng giản dị, khiêm tốn. Cả cuộc đời Người hiến dâng cho Tổ quốc, “tuyệt nhiên không ham muốn công danh phú quý¹⁵”, suốt đời Người chỉ có “một sự ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành¹⁶”.

Ngày nay, tiếp bước trên con đường Chủ tịch Hồ Chí Minh đã “khai sơn, phá thạch”, mỗi cán bộ, đảng viên cần tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, bền bỉ, quyết tâm; tự giác nêu gương về đạo đức cách mạng, thực hiện lời nói đi đôi với việc làm; đấu tranh chống lại cái sai, bảo vệ cái đúng, phát huy cái tốt, tiêu diệt cái xấu, xây luôn đi đôi với chống; nghiêm khắc tự phê bình và phê bình, sửa chữa khuyết điểm kịp thời, để giữ vững lòng tin của nhân dân với Đảng, thực sự bảo đảm “Bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Bao nhiêu quyền hạn đều của dân¹⁷”. Nghiêm túc thực hiện lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh: quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng “là một cách thiết thực để kỷ niệm ngày thành lập Đảng ta, Đảng vĩ đại của giai cấp công nhân và nhân dân anh hùng của chúng ta¹⁸”.

1. *Bác Hồ ở Pháp*, Nxb. Văn học, Hà Nội, 1970, tr. 74.

2, 3, 4, 18. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, t. 15, tr. 546, 546-547, 547, 548.

5, 10. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, sđd, t. 11, tr. 601, 610.

6, 7. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, sđd, t. 9, tr. 508, 90.

8. *Bác Hồ với đất Quảng*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.

9. Xem: “Hồ Chủ tịch y án từ hình Trần Dụ Châu”, theo <https://www.bqlang.gov.vn/tin-tuc/tin-tong-hop/682-h-ch-t-ch-y-an-t-hinh-tr-n-d-chau.html>.

11, 12, 14. Đỗ Hoàng Linh, Vũ Kim Yến (tuyển chọn và biên soạn): *Phong cách Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2014, tr. 158, 217, 178.

13. *Hồ Chí Minh Biên niên tiểu sử*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, t. 5, tr. 44.

15. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, sđd, t. 4, tr. 187.

16, 17. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, sđd, t. 1, tr. 28, 19.